

Rok 1620: Reformace katolická 1.

Dnes se katolictví naklonění historici pokoušejí přepisovat pobělohorskou historii, kterou vykreslují jako rozkvétající barokní období, ve kterém se většina nekatolíků radostně vrátila do lůna Církve.

Začínáme další čtení knihy na pokračování, tentokrát je to kniha Tomáše V. Bílka Reformace katolická aneb obnovení náboženství katolického v Království českém po bitvě bělohorské, která vyšla v roce 1892. Poskytne nám bohaté autentické informace z tohoto období a dobový katolický pohled na události po bitvě na Bílé hoře.

Reformace katolická po roku 1620

Číslo 324 147 X

Uvolněno k prodeji
SVK Hradec Králové

40.-

REFORMACE KATOLICKÁ

NEBOLI

OBNOVENÍ NÁBOŽENSTVÍ KATOLICKÉHO

V KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM PO BITVĚ BĚLOHORSKÉ.

DLE PRAMENŮ PŮVODNÍCH

SEPSAL

TOMÁŠ V. BÍLEK,

Hdítel c. k. Akademického gymnasia pražského ve výslužbě, m. člen
Královské české společnosti nauk, člen Historického spolku, atd.

V PRAZE 1892.

Nakladatel Dr. FRANT. BAČKOVSKÝ, knihkupec.

Žitná ul., č. 55. n.

Ú v o d.

První kroky proti nekatolíkům.

Tak jako přísné potrestání náčelníkův a účastníků povstání českého v radě císařské již před bitvou bělohorskou bylo ustanoveno, taktéž již před potlačením vzpoury té předsevzal si král Ferdinand II. zrušiti majestát, od Rudolfa II. na svobodu náboženství Čechům vydaný, a tím odstraniti příčinu a příležitost k předešlým nevolům a nepokojům v království Českém od nekatolíků, zvláště protestantů způsobeným a od protestantských knížat německých, rozhodných to nepřátel katolické dynastie habsburské, vždy podporovaným. K tomu vybízeli Ferdinanda také Jesuité i jiní duchovní katoličtí tajně i veřejně, takže již 14. října r. 1620. zvláštním cíř. listem vyzván byl Vilém Slavata z Chlumu, president král. komory české, aby podal dobré zdání své o tom, jak by zpustošená města *Prachatice* a *Písek* zase měla býti do předešlého stavu přivedena, zvláště pak *katolickými duchovními opatřena*. (Arch. místodržitel'ský C. 215, C. 10/39.) Také kapucín P. Sabinus v kázání, které měl ve Vídni před císařem 8. listopadu r. 1620., císaři dával naučení, aby původce vzpoury české, totiž panstvo přední, na hrdle potrestal a lidu obecnému svobody starobylé, zejména *majestát na náboženství, od Rudolfa daný, odňal*.

Potom v poradách po vítězství bělohorském ve Vídni v měsíci listopadu r. 1620. konaných o tom, *kterak by náboženství katolické v Čechách mělo býti obnoveno a povzneseno*, císařští radové, nejvyšší kancléř království Českého Zdeněk kníže z Lobkovic, kardinál kníže z Dietrichšteina, Jan Oldřich kníže z Eggenberga, president říšské rady dvorské hrabě z Hohenzollernu a jiní, podali dobrozdání své v ten smysl, že reformace katolická na

statcích královských a v městech má býti předsevzata tak, *aby na královských statcích trpěti nebyli bratři Čeští a kalvinisté ani přívrženci vyznání českého (evangelici) a aby dosazování byli všudy na fary od arcibiskupa kněží katoličtí; v městech pak královských aby všechny úřady odevzdány byly osobám katolickým; kromě toho stav duchovní, jemuž všechny statky v čas vzpoury odňaté měly býti navraceny, povýšen měl býti mezi stavy zemské.*

O těchto a jiných prostředcích obnovení víry katolické v Čechách měl podati návrhy potřebné arcibiskup pražský. V poradě, kterou v té příčině arcibiskup s opaty a kanovníky ke konci měsíce února r. 1621. měl, stalo se usnesení, aby proti nekatolíkům na ten čas pro nedostatek kněžstva katolického jenom znenáhla se vystupovalo, takže vypovědění měli býti ze země nejdříve jenom kazatelé kalvinští. Protož dle zprávy kněze z Lichtenšteina, 27. února r. 1621. císaři podané, nařízeno bylo obci Kutnohorské, aby na místě zemřelého kazatele kalvinského nebyl v městě ustanoven jiný praedikant kalvinský, nýbrž aby místo to osazeno bylo knězem českým pod obojí neb aspoň kazatelem evangelickým. Potom 5. března roku 1621. učinil kněz z Lichtenšteina císaři návrh, aby *všickni kazatelé kalvinští*, jichž mnoho dosavad v městech a jinde v Čechách se zdržovalo, veřejným ediktem *ze země byli vypovědění*. Návrh ten schválen byl od císaře listem 13. března r. 1621. ke knězi z Lichtenšteina daným, kterým vypovídali se kazatelé kalvinští z té důležité příčiny, »že posluchače své rozlučují s panovníkem zákonitým a je k odboji vedou, taktéž že přijímají nauky cizí a neslýchané a posluchačům svým radí a je navádějí, aby neupustili od špatných zvyklostí a výmyslův« (Arch. místodrž. R. 109. — Caraffa, Commentaria).

Nedostatku pak kněží katolických *), jazyka českého mocných, mělo se dle rady kněze z Lichtenšteina odpomoci přijetím do církve všech kněží vyznání českého, předešlo po katolicku vysvěcených, kteří by se ve všem s církví katolickou srovnáti a rozkazy arcibiskupa řídití chtěli. Pročež obesláni byli 14. dubna r. 1621. všickni kněží evangeličtí, čeští i němečtí,

*) R. 1621. nebylo v celém království Českém kromě klášterů více duchovenstva katolického než asi 200 kněží světských.

před administrátora dolejší konsistoře pražské, jenž je na ústní nařízení Pavla Michny vyzval, aby posvěcení k úřadu svému kněžskému (ordinem) od arcibiskupa pražského přijali a s církví římskou ve všech všudy řádech a ceremoniích církevních naskrze se srovnali, tedy i svátost oltářní pod jednou způsobou podávali; kteříž pak mezi nimi neženati jsou, aby manželek sobě nepojímali; ženatí však aby jich do smrti své při sobě zanechali, ale ne manželkami, než toliko kuchařkami svými je nazývali. Mimo to měl každý z nich císaři z poddanosti povinné jistou summu peněz dle možnosti své zapůjčiti, též předešlé volení a korunování falckraběte Fridricha za neslušné a nepořádné veřejně vyhlásiti a potupiti.

Avšak nikdo z kněžstva přítomného se nevyslovil, zdali by vyzvání tomu vyhověti chtěl, nýbrž všickni prosili za lhůtu k dalšímu se o věci té urazení, pod tím pak hned téhož dne odeslali přípis ke kurfirstu saskému, žádající jej za radu, která by se v příčině té chovati měli. (Skála V., 66.) A poněvadž kurfirst saský arciknížeti Karlovi, v Drážďanech právě meškajícímu, si stěžoval, jaký nátlak na kněžstvo evangelické v Praze se činí a jak se tím náboženství evangelické ohrožuje, upustilo se od dalšího pokusu, kněžstvo pod obojí získati k službě katolické, a přestalo se zatím na snesení se prelátů ze dne 29. dubna r. 1621., dle něhož tři nejhlavnější kostely v Praze, totiž u sv. Mikuláše, u sv. Jiljí a u sv. Jindřicha, k službám katolickým byly vzaty. Přece však dotčené ohrožování kněžstva evangelického mělo ten následek, že mnozí kazatelé, hledíce si lepší postavení opatřiti, hned z Čech do Slezska se odstěhovali. *)

Aby náboženství katolické zase se povzneslo, držáno bylo v Praze od duchovních i od panstva rozličného v Zelený čtvrtek slavné procesí, při němž do 40 osob, zvláště z řehole kapucínské, se mrskalo. (Skála V. 69.) Především jali se Jesuité obnoviti dřívější cvičení pobožnosti a veškeré slavnosti církevní. Tak v Praze zřízeny jsou opět veřejné prosební průvody, zvláště na den sv. Václava, kterýžto den r. 1621. za svátečný opět byl prohlášen a kteréhož dne k průvodu uspořádanému z chrámu

*) Mezi nimi byl bezpochyby Vít Fagellus (Bouček) Písecký, duchovní správce při kostele sv. Jindřicha v Novém městě pražském, spisovatel mnoha traktátů bohoslovných. (Viz Jungmann: Hist. lit., str. 610.)

sv. Klimenta k hrobu sv. Václava tak veliké množství lidu se přidružilo, že se do hlavního chrámu svatovítského ani nevešli. Též obnoveny byly poutě z chrámu sv. Klimenta k sv. Ivanu jakož i z kostela sv. Jakuba k blah. Panně Marii Boleslavské; potom slavný průvod na den Božího Těla a v neděli po Božím Těle v kolleji u sv. Klimenta, jemuž král. místodržící kníže z Lichtenšteina s veškerým panstvem katolickým obcoval.

Arcibiskup pak poddaným na panstvích Oseckém a Světeckém mandátem, daným 2. května r. 1621., přísně zakazoval sňatky až do čtvrtého kolena příbuzenství; též obnovil dle návrhu Jesuitů v Praze i v ostatních městech královských slavné procesy na den Božího Těla, a slavnost tu měli podporovati úřadové městští podle poručení knížeti z Lichtenšteina, zvláště daného Novému městu pražskému 24. května r. 1621.

Takovým způsobem nastoupilo se z počátku na obnovení katolické víry v Čechách, která tu za té doby tak byla sklesla, že nebylo katolíků, leda v Budějovicích a v Plzni, a že mezi 120.000 obyvateli, jež tehda Praha měla, bylo jenom dva tisíce katolíků, jichž bohoslužbě po bitvě bělohorské pouze kostel sv. Klimenta v kolleji jesuitské a hlavní chrám sv. Víta*) byly navráceny.

Teprve když exekucí pražskou strana nekatolická pozbyla hlavních obránců svých, zvláštní stálostí a věrností při náboženství svém vynikajících, přikročilo se dle dobrého zdání císař. rad ihned k dokonalému potlačení a vyplenění náboženství evangelického. Neboť chovanec Jesuitů, kardinál Ludovico Ludovisio, jenž zastupoval papeže Řehoře XV., strýce svého věkem již sešlého a nemocného, důtklivě napomínal císaře, aby podle slibu svého, v Mariacelli učiněného, vládu náboženství katolického ve všech zemích svých, obzvláště pak v zemích království Českého, co nejdříve obnovil, dokládaje, že císař toliko vyhlazením kacířstva v Čechách může vzdáti Bohu díky povinné za veliké vítězství na Bílé hoře jemu tak zázračně propůjčené.

Jakou pozornost za té doby stolice papežská Čechům ob-

*) Kostel sv. Víta slavně posvěcen byl poznovu 20. února r. 1621. dle nařízení císařského od arcibiskupa pražského Lohelia, jenž při začátku pozdvižení českého tajně z království Českého ujel a teprve 1. února r. 1621. zase do Prahy se navrátil. (Skála V. 30, 43.)

zvláště věnovala, možno poznati i z toho, že papež Pavel V., dostav od knížete bavorského Maxmiliána z Prahy 12. listopadu r. 1620. zprávu o vítězství bělohorském, přenesmírně z toho se veselil a hned za toto obhájení důstojenství a zvelebení náboženství katolického v kostele Panny Marie na kolenou poděkování své vykonal, potom na oslavu téhož vítězství nařídil v Římě slavné procesí při němž však mrtvicí raněn byl a po té brzy 28. ledna r. 1621. zemřel. (Skála XV. 360.) Týž papež poslal Ferdinandovi II. z pokladnice římské podporu ročních 20.000 zl., kterou jeho nástupce Řehoř XV. na 20.000 skudů rozmnožil, žádaje za to na císaři, aby víru katolickou v Čechách ihned obnovil a Čechy kacířské i násilím přinutil, aby od svých bezbožností odstoupili.

Aby pak císař měl při sobě i stálého podněcovatele k takovým skutkům, kardinál Ludovisio vypravil k císařskému dvoru biskupa z Aversy *Karla Caraffu (Karaffu)* za vyslance a jednatele papežského, jemuž dána byla 12. dubna r. 1621. zvláštní instrukce, v níž papež k obnovení katolického náboženství v království Českém za nutné uznával: 1. aby v Praze zřízena byla universita katolická; 2. aby k starým farám byli dosazeni faráři katoličtí a do všech škol uvedeni katoličtí učitelé; 3. aby vesměs užíváno bylo katechismu, avšak dětem a lidem sprostým aby bylo dovoleno zpívati staré písně kostelní v jazyku českém; 4. aby zřízeny byly katolické tiskárny a knihkupectví, podobné pak závody kacířské aby byly pod dohlídkou katolických kněží; 5. otcové Jesuité a všelici jiní řeholníci aby mezi lidem pracovali na obrácení jeho k víře katolické. Mimo to nařizeno vyslanci, aby nedopouštěl dosazování protestantů na úřady, k Jesuitům pak aby choval se s důvěrou opatrnou.

Karaffa zůstal při dvoře císařském půl osma roku (až do měsíce října r. 1628.), totiž onen čas, v němž k jeho naléhání vykonáno nejvíce v národě českém pro obnovení víry katolické. Hned po svém příchodě do Prahy v měsíci květnu r. 1621. vyslanec papežský radil se den co den s Jesuity a jinými horlivci katolickými o prostředcích k dosažení úkolu svého. V těchto poradách Karaffa nabyl přesvědčení, že první příčinou tak bídného stavu věci katolické v království Českém jsou kazatelé a učitelé nekatoličtí, kteří v moci své měli nejenom všechny

fary, nýbrž i veřejné vyučování, té doby v národě českém velmi vyvinuté. Dle Stránského bylo tehdy v Praze mimo universitu šestnáct ústavů vzdělávacích, v nichž bohatí i chudí mohli nabyti dokonalé přípravy k studiím vyšším. Podobné ústavy byly také v každém městě, zejména v Soběslavi gymnasium slavné (*Gymnasium Rosarum*) od Petra Voka z Rožemberka r. 1611. založené, ano i některé vesničky měly školy takové dobře zřízené, jako ves Tuchoměřice, kde měli Čeští bratři (pikhardisté) gymnasium slavné a hojně navštěvované, v němž synové mnohých pánův a rytířů k vyšším studiím se vzdělávali. (Schmidl: Hist. Soc. Jes. III. 298.)

Vypovězení kněží a učitelů nekatolických.

Z důvodů svrchu vytčených Karaffa, jenž zatím odebral se z Prahy do Vídně ke dvoru císařskému, obrátil především všechno myšlení své k tomu, aby království České co nejdříve prosto bylo kazatelův a učitelů nekatolických, proti katolicismu nejvíce působících. V rychlém provedení záměru toho překáželi Karaffovi z počátku velmi císař. radové (neb politikové, jak je Karaffa sám nazývá), jejichž světské zřetele a diplomatické průtahy mu byly nesnesitelné, takže ve zprávě své, podané papežské propagandě v Římě, velmi si stěžoval do váhavosti a rozpačitosti dvora císařského i císaře samého ve věcech českých. Avšak prostřednictvím Jesuitův, obzvláště P. Viléma Lamormaina, brzy nabyv zvláštní moci nad císařem, hleděl jej přesvědčiti, kterak náleží se na jeho zbožnost a horlivost, aby, zastrašiv Čechy pokutou tak příkladnou od neposlušnosti proti velebnosti lidské, odvrátil je též od vzpoury proti velebnosti božské; to však že nemůže císař vykonati způsobem prospěšnějším, leda když vypudí z Prahy a z království Českého všechny kazatele a učitele kacířské, kteří vinni jsou urážkou netoliko velebnosti božské, ale i lidské, vzbouřivše lid k odboji proti vládě J. M. C. a k volbě vyhnání falekraběte Fridricha na království České; z tohoto důvodu politického že jsou hodni pokuty a že mohou býti zcela potichu vyhnáni pro tu jedinou příčinu, aniž by vycházelo na jevo, že děje se tak ze záští náboženského.

Pokračování příště

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté - Česká republika](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj baptistických sborů](#)